

«8D02304 – Әдебиеттану» білім беру бағдарламасы бойынша филология докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған Жолдыбаев Олжас Мұратбекұлының «Үйлену ғұрып фольклорының салыстырмалы поэтикасы (Орта Азия түріктері материалдары негізінде)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына ресми

РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ШҚІРІ

р/н №	Өлшемшарттар	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1.	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	Жолдыбаев Олжас Мұратбекұлының «Үйлену ғұрып фольклорының салыстырмалы поэтикасы (Орта Азия түріктері материалдары негізінде)» тақырыбында орындалған диссертация Қазақстан Республикасының төмендегідей мемлекеттік бағдарламаларына сәйкес дайындалған: 1) Қазақстан Республикасында Білім беруді және ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (5.3.6. Тарих пен мәдениеттің, әдебиет пен тілдің, салт пен құндылықтардың ортақтығы. Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2019 жылғы 27 желтоқсандағы №988 қаулысы); 2) Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы III Ұлттық құрылтайдағы (2024 жылғы 15 наурыз) Мемлекет басшысының мемлекеттік тілдің қолданылу аясын кеңейтуге байланысты тапсырмалары мен ҚР ҒЖБМ Тіл саясаты комитетінің «Тіл саясатын дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы»; 3) Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен 2021-2023 жылдардағы ғылымды дамытудың «Білім және ғылым саласындағы зерттеулер», «Әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар саласындағы зерттеулер» басым бағыттарына сәйкес келеді.

		1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның атауы мен нөмірін көрсету); 2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету); 3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғарғы ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	
2.	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	Зерттеу жұмысы әдебиеттану ғылымындағы маңызды мәселелердің бірі – Үйлену тұрып-ын салыстырмалы поэтикалық тұрғыдан Орталық Азияда тұмыр кешетін түбі бір туыстас түрік халықтарымен өзара салыстырып, арнайы зерделеп қарастыруымен күнды. Диссертацияда Үйлену тұрып-ының Орталық Азия түріктеріндегі ерекшелігі, дін мен дәстүр сабақтастығы, өзгерістерге ұшырауы, бүгінгі күндегі көрінісі ғылыми тұрғыдан сараланған. Сонымен қатар, отбасы тұрып фольклорының құрамдас бөлігі саналатын Үйлену тұрып-ы адамзат өмірінде ерекше орын алатыны дәйектелген.
3.	Өзі жазу принципті	Өзі жазу деңгейі: 1) жоғары; 2) орташа;	Зерттеу жұмысы өзіндік жазу принципіне сай орындалған. Зерттеу барысында пайдаланылған ғылыми еңбектер мен дереккөздерге тиісті сілтемелер

		3) төмен; 4) өзі жазбаған.	беріліп, ғылыми этика талаптары толық сақталған. Жұмыста келтірілген ғылыми тұжырымдар, талдаулар мен қорытындылар автордың жеке ізденісі мен жүргізген зерттеулерінің нәтижесі болып табылады. Қолжазба қорларындағы материалдарды жинақтау, салыстыру, жүйелеу және ғылыми талдау жұмыстары дербес орындалған. Сондықтан диссертацияның мазмұны мен ғылыми нәтижелері автордың өзіндік ғылыми еңбегін көрсетеді.
4.	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі: 1) негізделген; 2) ішінара негізделген; 3) негізделмеген.	Диссертацияда жұмыстың өзектілігі толық негізделген, ішкі бірлік принципі толық сақталған. Зерттеудің барлық құрылымдық бөліктері – кіріспе, негізгі тараулар мен қорытынды өзара тығыз байланыста беріліп, ортақ ғылыми мақсатқа қызмет етеді. Жұмыстың мақсаты ретінде Орталық Азия түркі халықтарының үйлену ғұрпы фольклорының салыстырмалы поэтикасын мифопоэтикалық, типологиялық және поэтикалық талдау тұрғысынан кешенді зерттеу арқылы жанрлардың поэтикалық модельдерін, аймақтық типологиясын және жашылтүркілік мифопоэтикалық жүйелері орнын анықтауға тырысқан. Осы мақсатқа сәйкес нақты міндеттер қойылып, олардың орындалуы зерттеу барысында жүйелі түрде жүзеге асырылған. Диссертацияның бірінші бөлімінде үйлену ғұрпының зерттеу тарихы мен жанрлық ерекшеліктері қарастырылған. Екінші бөлімде Орта Азия түркі халықтары үйлену фольклорының жанрлық жүйесі салыстырмалы түрде талданған. Ал үшінші бөлімде Үйлену ғұрпы фольклорындағы өтпелі рәсімдердің поэтикалық модельдеріне салыстыру жүргізіліп, олардың мазмұндық, құрылымдық, көлемдік айырмашылықтары ғылыми тұрғыдан сараланған. Осы

		бөлімдердің барлығы бір-бірін толықтырып, зерттеудің негізгі мақсаты мен ғылыми тұжырымдарын негіздеуге бағытталған. Сонымен бірге, зерттеуде қолданылған дереккөздер, зерттеу әдістері, ғылыми нәтижелер мен қорытындылар арасында логикалық сабақтастық сақталған. Жұмыстың әр тарауында алынған нәтижелер қорытынды бөлімде жинақталып, зерттеудің ғылыми жаңалығы мен маныздылығын дәлелдеуге қызмет етеді. Сондықтан диссертация құрылымы мен мазмұны жағынан тұтас ғылыми жүйе құрап, ішкі бірлік принципінің талаптарына толық сәйкес келеді.
	4.2 Диссертация мазмұны диссертация тақырыбын айқындайды: 1) айқындайды; 2) ішінара айқындайды; 3) айқындамайды.	Диссертацияның мазмұны оның тақырыбына толық сәйкес келеді. Зерттеу жұмысында қазақ, қырғыз, өзбек, қарақалпақ, түрікмен халықтарының үйлену ғұрпының ерекшеліктері, өзара ұжастықтары мен айырмашылығы, фольклордағы бейнесі, үйлену фольклоры жан-жақты зерделеп қарастырылған. Жұмыстың барлық тараулары мен бөлімдері зерттеу тақырыбында көрсетілген мәселелерді ашуға бағытталған. Атап айтқанда, үйлену ғұрпының зерттеу тарихы мен ерекшеліктері сараланып, даму жолы айқындалған. Соның нәтижесінде диссертацияда қойылған ғылыми мақсат пен міндеттер толық орындалып, зерттеу мазмұны тақырыпта көрсетілген ғылыми мәселелерді жан-жақты қамтыған. Сондықтан диссертация мазмұны мен тақырыбы арасында толық сәйкестік бар деп есептеймін.
	4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:	Диссертациялық жұмыстың мақсаты мен отан сәйкес қойылған міндеттер зерттеу тақырыбымен толық

	1) сәйкес келеді;	Үйлеседі. Зерттеудің негізгі мақсаты – Орталық Азиядағы түбі бір туыстас түрік халықтарының үйлену ғұрыпын өзара салыстыру арқылы олардың көпнұсқалылығын анықтау, мәтіндік ерекшеліктері мен қалыптасу тарихын сараулау. Осы мақсатқа сәйкес үйлену ғұрыпының мәтіндерін жинақтау, жүйелеу, нұсқаларын салыстыру, мәтіндік айырмашылықтарды анықтау, өзгерістердің себептерін айқындау және «бөташар», «сынсу», «жар-жардың» дәстүр сабақтастығын көрсету сияқты нақты ғылыми міндеттер қойылған. Зерттеу барысында Орта Азиядағы түрік халықтарының үйлену ғұрыпын өзара салыстырылып, аталған міндеттердің барлығы жүйелі түрде орындалып, алынған нәтижелер диссертация тақырыбында көрсетілген ғылыми мәселелерді шешуге бағытталған. Сондықтан жұмыстың мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына толық сәйкес келеді және оның мазмұнын ашуға қызмет етеді.
	2) ішінара сәйкес келеді;	
	3) сәйкес келмейді.	
	4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан:	Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері ғылыми талаптарға сай жүйеленген. Зерттеу жұмысының кіріспе бөлімінде айқындалған мақсат пен міндеттер диссертацияның негізгі тарауларында жүйелі түрде жүзеге асырылып, қорытынды бөлімде жинақталған ғылыми нәтижелермен берілген.
	1) толық байланысқан;	
	2) ішінара байланысқан;	
	3) байланыс жоқ.	
	4.5 Автор ұсынған жана шешімдер (қағидағтар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:	Диссертацияда автор ұсынған ғылыми тұжырымдар мен әдістемелік ұстанымдар нақты деректер мен мәтіндік материалдар негізінде дәлелденген. Ұсынылған ғылыми шешімдердің тиімділігі нақты мәтіндік талдаулар мен деректік материалдар арқылы дәлелденіп, олардың ғылыми негізділігі көрсетілген.
	1) сыни талдау бар;	
	2) талдау ішінара жүргізілген;	

	3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген; 4) талдау жоқ.	
5.	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).
	5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияда алынған ғылыми нәтижелер мен қорғауға ұсынылған негізгі қағидалар ғылыми жаңалығымен ерекшеленеді. Зерттеудің ғылыми жаңашылдығы бірнеше тұрғыдан айқындалған. Дәлірек айтқанда, қазақ, қырғыз, өзбек, түрікмен, қарақалпақ – үйлену фольклорының жанрлық, формулалық, образдық, медиаторлық жүйелерінің жүйелі, кешенді салыстырмалы мифопоэтикалық зерттеуі алғаш рет жүргізілген. Сондай-ақ, Орталық Азиядағы түркі халықтарының «тойбастар», «сыңсу», «жар-жар», «беташар» жанрларының поэтикалық модельдері – формулалық, ырғақтық-метрикалық, стилистикалық, композициялық жүйелерінің мән-мағынасын ашуға тырысқан. Дін мен архикалық дәстүрдің Орталық Азия халықтарының үйлену фольклорындағы синтезінің нақты поэтикалық механизмдері – атаулық ауыстыру, функционалдық синхрондау, поэтикалық тілдің ауыстырылуы, образдық синкретизм – жаңаша пайымдармен жүйелі сипатталған. Осыған байланысты диссертацияда ұсынылған ғылыми нәтижелер мен тұжырымдар жаңа және отандық фольклортану мен әдебиеттану ғылымын толықтыратын маңызды ғылыми жетістік деп бағалауға болады. Диссертацияның қорытындылары жүргізілген зерттеудің ғылыми нәтижелеріне негізделген және жаңалығымен ерекшеленеді. Зерттеу барысында Азиядағы түрік халықтары үйлену ғұрпының ерекшеліктері, өзара типологиялық тұрғыдан

		салыстырып, ерекшеліктері алғаш рет кешенді түрде сараланған. Соның нәтижесінде үйлену ғұрпының қалыптасу тарихы, нұсқалар арасындағы айырмашылықтардың себептері және мәтіндік өзгерістердің негізгі факторлары туралы жаңа ғылыми тұжырымдар жасалған. Қорытындыларда үйлену ғұрпы фольклоры Орталық Азия түркі тілдес халықтарының (қазақ, қырғыз, өзбек, қарақалпақ, түрікмен) рухани мәдениетіндегі ең тұрақты және манызды фольклорлық қабаттардың бірі болып саналатыны тұжырымдалған. Бұл кешенге «тойбастар», «жар-жар», «сыңсу», «беташар», сондай-ақ құда түсу, қыз ұзату және келін түсіру рәсімдерінде орындалатын поэтикалық мәтіндер үйікесімді қолданған. Аталған фольклорлық үлгілер халықтың дүниетанымдық жүйесін, әлеуметтік ұйымдасуын, отбасылық институтқа қатысты моральдық-этикалық нормаларын және өтпелі рәсімдердің символдық мәнін бейнелейтін поэтикалық жүйе ретінде жанаша бағытта қарастырылған. Сондықтан диссертацияда жасалған қорытындылар ғылыми тұрғыдан жаңа, негізді және отандық әдебиеттану мен фольклортану ғылымын толықтыратын маңызды нәтижелер болып саналады. Зерттеу жұмысы әдебиеттану саласына арналғандықтан, онда техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару сипатындағы шешімдер қарастырылмайды. Диссертацияның негізгі ғылыми нәтижелері гуманитарлық ғылымдар аясындағы теориялық және әдіснамалық мәселелерді шешуге бағытталған. Атап айтқанда, Орта Азия түрік халықтарының үйлену ғұрпының поэтикалық қырлы, типологиялық тұрғыдан салыстырып анықтауға
5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).		

			катысты ұсынылған ғылыми тұжырымдар мен әдістемелік ұстанымдар нақты дереккөздер мен мәтіндік талдаулар негізінде дәлелденген. Сондықтан аталған тармақ бойынша диссертацияда техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері ұсынылмағанымен, гуманитарлық ғылымдар саласына қатысты ғылыми нәтижелер жана, негізделген және зерттеу мақсатына толық сәйкес келеді.
6.	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (квалитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даирлық бағыттары үшін).	Диссертацияның негізгі қорытындылары зерттеу барысында жинақталған деректік материалдар мен жүргізілген текстологиялық талдауларға негізделген. Докторант Орта Азиядағы түрік халықтары казак, кыргыз, өзбек, каракалпак, түрікменнің үйлену ғұрып, оның кезеңдері, мән-маңызы, үйлену ғұрпына қатысты салт-дәстүрдің бүгінгі таңда көрініс беруі өзара салыстырып, олардың мазмұндық, құрылымдық, көлемдік ерекшеліктерін нақты ғылыми деректер арқылы айқындаған. Қорытындылар зерттеу мақсаты мен міндеттеріне сәйкес жасалып, алынған нәтижелермен толық дәлелденген.
7.	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру кажет: 7.1 Ереже дәлелденді ме? 1) дәлелденді; 2) шамамен дәлелденді; 3) шамамен дәлелденбеді; 4) дәлелденбеді; 5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес. 7.2 Тривиалды ма?	7.1 Диссертациялық жұмыста қағидағтар дәлелденген. 7.2 Жұмыста келтірілген дәлелдер тривиалды емес.

		1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес. 7.3 Жаңа ма? 1) ия; 2) жоқ; 3) бұл тұжырымда ереженің жанашылдығын тексеру мүмкін емес. 7.4 Қолдану деңгейі: 1) тар; 2) орташа; 3) кең 4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес. 7.5 Мақалада дәлелденген бе? 1) ия; 2) жоқ 3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	7.3 Зерттеу жұмысында көрсетілген қатіпдаттар жаңа. 7.4 Диссертацияда қатіпдаттардың қолдану деңгейі кең. 7.5 Зерттеу жұмысы барысында 8 ғылыми мақала жарық көрген. Scopus ғылыми деректер базасына кіретін журналдарда – 1 мақала, қосалқы автор ретінде 2-ші мақала, ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған басылымдарда – 3, халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция жинақтарында – 3 мақала жарияланған. Барлық мақалалар диссертация тақырыбына сәйкес келеді.
8.	Дәйектілік қатіпдатты.	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:	Диссертациялық жұмыста дәйектілік қатіпдатты толық сақтанған. Зерттеу барысында пайдаланылған дереккөздер тақырыпқа тікелей қатысты ғылыми еңбектерден, қолжазба қорларындағы материалдардан, жарияланған басылымдардан алынған. Автор зерттеу нысанына қатысты қолжазба және жарияланған мәтіндерді өзара салыстырып, ғылыми тұжырымдарын нақты деректер мен мәтіндік мысалдар негізінде дәлелдеген.
	Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі	1) ия;	
		2) жоқ.	

Жұмыста келтірілген ақпараттар мен қорытындылар зерттеу барысында алынған нәтижелерге сүйеніп жасалған және олар пайдаланылған дереккөздермен толық расталады. Әрбір ғылыми тұжырым нақты материалдармен негізделіп, мәтіндік салыстырулар арқылы дәйектелген. Дәлірек отандық ғалымдардан Ш. Уәлиханов, М.О. Әуезов, Х.А. Арғынбаев, С. Кенжеахметұлы, Н. Әлімбай, Б. Уахатов, Ә. Қоныратбаев, С. Қаскабасов, Ш.Ыбыраев, К. Матыжанов, Ж. Аймұхамбет, А. Алдақұманов, А. Мұхан, Г. Пірәлиева, М. Шахметова, А. Төлеубаев сияқты бірқатар зерттеуші ғалымдардың еңбектері басшылыққа алынған.

Орталық Азияның үйлену тұрышын зерттеу бойынша, Б. Бекназаров, М. Керімов, Б.К. Бекжанова, Г.М. Хожаниязова, Т.Ж. Атамурастов, Х. Есберенов және Ж. Хошнинизов, Р. Камалова, С. Казакбаев, А. Кочунов, Ж.С. Дүйшеналиев, С. Кайыпов, Т.Д. Баглиева, К. Калилов, Ф.А. Фиельструп, А.К. Муразақметов, С.К. Осмонова, Л.Ф. Попова, И.В. Стасевич, К. Ниязкычиев, А. Джикиев, Ш. Аннакычиев салттық фольклордың мәтіндік жүйесі мен Поэтикасын терең зерттесе, Г.П. Васильева, А. Теджов, Р. Рабаджанов, К. Овезбердыев, Д. Овезов, Н.А. Белова, Н.Б. Лобачева, Г.П. Васильева мен А.О. Оразов, Ш. Турдимов, Б. Саримсаков, С. Давлетов, Т. Мирзаев, Н. Касимов, О. Исманова, Н. Шомаматов, Р. Абдуллаев, К. Очиглов, Л. Худойкулова, М. Жураев, Ш. Имамназарова, М. Муродова, Ф. Абдирахмонова сияқты ғалымдардың еңбектерінде осы бағытта ауқымды зерттеулер жүргізілген. Сондықтан диссертацияда отандық және шетелдік ғалымдардың зерттеулері ғылыми тұрғыдан орынды пайдаланылып, авторлық пайымдаулармен сабақтастырылған.

	8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістерлерін пайдалана отырып алынған:	Диссертацияда ғылыми ақпараттарды жинақтау, жүйелеу, салыстыру және талдау үдерістерінде заманауи компьютерлік технологиялар кеңінен пайдаланылған. Қолжазба қорларынан алынған материалдар мен жарияланған мәтіндер салыстырмалы түрде сараланған. Зерттеу нәтижелері мәтіндерді өңдеу, жүйелеу және ғылыми интерпретациялау әдістерін қолдану арқылы алынған.
	1) ия; 2) жоқ.	
	8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):	Зерттеудің негізгі нәтижелері қолжазба және жарияланған мәтіндерді салыстырмалы текстовологиялық талдау, тарихи-деректік саралау әдістері арқылы алынған. Ұсынылған тұжырымдар қолжазба қорларындағы материалдар мен жарияланған нұсқаларды жүйелі түрде салыстыру нәтижесінде негізделіп, нақты ғылыми деректермен расталған.
	1) ия; 2) жоқ.	
	8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми әлебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.	Диссертациялық жұмыста келтірілген маңызды ғылыми тұжырымдар мен пайымдаулар отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектеріне, қолжазба қорларындағы деректерге және жарияланған ғылыми басылымдарға сүйене отырып негізделген. Зерттеу барысында пайдаланылған дереккөздер ғылыми айналымда кеңінен танылған еңбектерден тұрады. Сонымен қатар, Орта Азиядағы түрік халықтары қазак, қырғыз, өзбек, қарақалпақ, түрікменнің үйлену ғұрыпшы поэтикалық зерделеніп, типологиялық ұқсастығы мен айырмашылығын аша түсу үшін біркатар деректер мен ғалымдар тұжырымдарға сүйенген. текстовологиялық ерекшеліктері туралы тұжырымдар А.Байтұрсынұлы,

9	Практикалық құндылық қағидаты	8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.	М.Әуезов, Б.Уахатов, Х.Арғынбаев, Р.Бердібаев, С.Қасқабасов, Ш.Ыбыраев, К.Матыжанов және басқа да ғалымдардың зерттеулерімен сабақтастырыла қарастырылған.
			Диссертацияда пайдаланылған әдебиеттер тізімі зерттеу тақырыбын жан-жақты ашуға жеткілікті деңгейде қамтылған. Сонымен қатар докторант зерттеу барысында Қазақстан мен Ресей Федерациясының, Түркия, Өзбекстан Республикаларының ғылыми орталықтары мен кітапхана қорларында сақталған, сондай-ақ шетелдік ғылыми дереккөздерді ұтымды пайдалана білген. Зерттеу жұмысы 121 әдебиет тізімінен құрылған. Бұл диссертацияның деректік негізінің кең әрі сенімді қалыптасқанын дәлелдейді.
			Диссертацияның теориялық маңызы жоғары. Зерттеу нәтижелері әдебиеттану ғылымындағы Орталық Азия түркі халықтарының үйлену ғұрпы фольклорының поэтикалық жүйесі бір ортақ жалпытүркілік мифопоэтикалық жүйеден тарайды, оның ортақтығы жанрлық функцияда, формулалық жүйеде және медиатор бейнесінің функционалдық тұрақтылығында айқын байқалады. ерекшеліктері жүйеленіп, оның әдеби-тарихи орны ғылыми тұрғыдан маңызы айқындалған.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы: 1) бар; 2) жоқ.	Диссертацияның практикалық маңызы жоғары. Зерттеу нәтижелерін практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары: 1) ия; 2) жоқ.
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:	Диссертацияның практикалық маңызы жоғары. Зерттеу нәтижелерін жоғары оқу орындарында түркология, әдебиеттану, фольклортану, этнография, мәдениеттану, философия пәндерін оқыту барысында, арнайы курстар мен семинарларда пайдалануға болады. Сонымен қатар жұмыста жинақталған және жүйеленген
		1) ия; 2) жоқ.	

		материалдар студенттерге, магистранттар мен докторанттарға арналған оқу-әдістемелік құралдар мен ғылыми еңбектер дайындауда құнды дереккөзі бола алады. Сондай-ақ, Орталық Азия әдебиеттануының ғылыми аппаратын байытуға, ауызша поэтика теориясының методологиялық базасын кеңейтуге маңызды үлес қосады. Сондай-ақ қолжазба қорларында сақталған үйлену ғұрпының мұраларын ғылыми айналымға енгізу, жүйелеу және каталогтау жұмыстарында да диссертация нәтижелерінің практикалық маңызға ие.
	9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа); 3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	Диссертацияда берілген практикалық ұсыныстар ғылыми зерттеу нәтижелеріне негізделген және жаңалығымен ерекшеленеді. Сонымен қатар зерттеу нәтижелерін жоғары оқу орындарына, арнайы курстар мен ғылыми-зерттеу жұмыстарында пайдалану жөніндегі ұсыныстар да жұмыстың мазмұнымен тығыз байланысты және ғылыми негізделген. Ұсынылған практикалық бағыттар отбасы құндылықтарын сақтау, зерттеу және насихаттау ісін жетілдіруге ықпал етеді. Осыған байланысты диссертацияда берілген практикалық ұсыныстар жаңа, өзекті және оларды ғылыми әрі білім беру тәжірибесінде қолдану мүмкіндігі жоғары деп бағалауға негіз бар.
10.	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы: 1) жоғары; 2) орташа; 3) орташадан төмен; 4) төмен.
		Диссертациялық жұмыс академиялық жазу талаптарына сәйкес орындалған. Зерттеу мәтіні ғылыми стильде жазылып, ойлар жүйелі әрі бірізді баяндалған. Автор ғылыми терминдерді орынды қолданып, зерттеу мәселелерін нақты тұжырымдар мен дәлелдер негізінде қарастырған. Жұмыстың құрылымы логикалық тұрғыдан дұрыс ұйымдастырылып, бөлімдер мен тараулар арасында мазмұндық сабақтастық сақталған.

		Диссертацияда ғылыми этика талаптары сақталып, пайдаланылған дереккөздерге тиісті сілтемелер берілген. Теориялық тұжырымдар мен зерттеу нәтижелері академиялық талаптарға сай рәсімделіп, ғылыми нормаларына сәйкес ұсынылған. Сонымен қатар мәтінде ғылыми пайымдаулардың дәйектілігі мен дәлдігі қамтамасыз етілген. Жалпы алғанда, диссертацияның академиялық жазу сапасы жоғары деңгейде орындалған және ғылыми жұмыстарға қойылатын талаптарға толық сәйкес келеді.
11.	Диссертацияға ескертулер	Диссертация мазмұны мен ғылыми тұжырымдарын талдау барысында елеулі кемшіліктер анықталған жоқ. Дегенмен, диссертациялық жұмыстың ғылыми деңгейі жоғары болғанымен, Орта Азиядағы түрік халықтарының үйлену тұрпының ерекшеліктері, мәнін, ұқсастығы мен айырмашылығын әлі де тереңірек салыстыра талдау мәселесіне кеңірек назар аударылған жағдайда зерттеудің ғылыми нәтижелері одан әрі тереңдей түсер еді. Сонымен қатар, жұмыстың теориялық негіздері жан-жақты қарастырылғанымен, кейбір бөлімдерде мәтіндік талдаулардың үлесін арттыруға мүмкіндік болған. Сондай-ақ үйлену тұрпының бүтінгі қоғамдағы рөлі, әлеуметтік желілердегі көрініс беріп жатқан дәстүр-салттардың біздердің әдебиетіміз бен фольклортану, этнография ғылымындағы көрініс беруіне мейлінше зер салғанда түпкі мәні айқынырақ ашылар еді. Бірақ келешектегі ғылыми ізденіс жолында жүрген зерттеушілерге үйлену тұрпының ерекшеліктері ашу үшін бұл жұмыстың берері көп. Жалпы қорытынды: аталған ескертулер диссертацияның ғылыми құндылығы мен негізгі нәтижелеріне әсер етпейді. Олар жұмыстың мазмұнын

		одан әрі жетілдіруге бағытталған ұсыныстық сипаттағы пікірлер ғана болып саналады.
12.	Докторант макалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация макалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр макаласының ғылыми деңгейін зерделейді)	Зерттеу жұмысы барысында 8 ғылыми мақала жарық көрген. Scopus ғылыми деректер базасына кіретін журналдарда – 1 мақала, қосалқы автор ретінде 2-ші мақала, ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігі Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған басылымдарда – 3, халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция жинақтарында – 3 мақала жарияланған. Бұл мақалалар диссертация негізінде жарияланған.
13.	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)	«8D02304 – Филология» білім беру бағдарламасы бойынша Жолдыбаев Олжас Мұратбекұлының (PhD) философия докторы дәрежесін алу үшін ұсынған «Үйлену ғұрып фольклорының салыстырмалы поэтикасы (Орта Азия түріктері материалдары негізінде)» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына он баға бере отырып, философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайық деп есептеймін.

Ресми рецензент төмендегі шешімді қабылдады:

1) Философия докторы (PhD) немесе бейіні бойынша доктор дәрежесін беру;

2) диссертацияны пысықтауға жіберу (диссертация макалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайлардан басқа);

3) философия докторы (PhD) немесе бейіні бойынша доктор ғылыми дәрежесін беруден бас тарту.

«8D02304 – Филология» білім беру бағдарламасы бойынша **Жолдыбаев Олжас Мұратбекұлының (PhD)** философия докторы дәрежесін алу үшін ұсынған **«Үйлену ғұрып фольклорының салыстырмалы поэтикасы (Орта Азия түріктері материалдары негізінде)»** тақырыбындағы диссертациялық жұмысына он баға бере отырып, философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайық деп есептеймін.

Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің
филология ғылымдарының кандидаты

профессоры М.А.
Н.Р. кызмет

[Signature]

А.А. Кошкова